

Наукові інтереси: міжкультурна комунікація, мультлінгвальний підхід, іншомовна підготовка, професійна підготовка фахівців, мовний репертуар, цифрові технології, інструменти штучного інтелекту.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SMUZHANYTSIA Diana – Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Romance Languages and Foreign Literature State University

“Uzhhorod National University”.

Scientific interests: intercultural communication, multilingual approach, foreign language training, professional training, language repertoire, digital technologies, artificial intelligence tools.

Стаття надійшла до редакції 02.01.2026 р.
Стаття прийнята до друку 13.01.2026 р.

УДК 378:336.225

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-610-613

ПІЛЮГІНА Тамара –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри правничої лінгвістики
Державного податкового університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6872-7762>
e-mail: tamarapiliuhina@ukr.net

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ ДО РОБОТИ У СФЕРІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

У статті досліджено проблему формування комунікативної готовності майбутніх юристів до професійної діяльності у сфері міжнародного права як одного із пріоритетних напрямів модернізації сучасної правничої освіти. В умовах глобалізації та інтеграції України до міжнародного правового простору професійна діяльність юриста потребує здатності здійснювати ефективну міжкультурну професійну комунікацію, підвищення їхньої конкурентоспроможності, професійної мобільності і можливості представляти інтереси України на міжнародному рівні. Комунікативна готовність є інтегративною характеристикою особистості, яка охоплює систему знань, умінь, навичок і психологічної готовності до ефективного професійного спілкування, тобто складається з мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, соціокультурного і рефлексивного компонентів. Її формування потребує комплексного підходу, інтеграції мовної і фахової підготовки і використання інтерактивних методів навчання.

Проаналізовано сутність понять «комунікативна компетентність», «професійна компетентність» і «комунікативна готовність». Визначено структурні компоненти професійної підготовки майбутніх правників, охарактеризовано педагогічні умови, методи і технології формування професійної міжкультурної комунікації. Особливу увагу приділено інтеграції юридичних дисциплін і лінгвістичної підготовки, використанню кейс-методу, моделюванню судових процесів, академічним дебатам і цифровим освітнім технологіям. Доведено, що ефективне формування комунікативної готовності майбутніх юристів є необхідною умовою їхньої конкурентоспроможності в умовах глобалізації правничої діяльності та інтеграції України до міжнародного правового простору. З'ясовано, що для підвищення ефективності формування комунікативної готовності доцільно розширювати практичну складову навчання.

Подальші наукові розвідки варто зосередити на компетентнісному підході, який орієнтує освітній процес на формування практичних професійних умінь, необхідних для реальної юридичної діяльності у міжнародному середовищі.

Ключові слова: комунікативна готовність, міжнародне право, юрист, професійна компетентність, правнича освіта, міжнародна комунікація.

PILIUHINA Tamara –

Ph. D. in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Legal Linguistics of State Tax University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6872-7762>
e-mail: tamarapiliuhina@ukr.net

FORMATION OF COMMUNICATIVE READINESS OF FUTURE LAWYERS TO WORK IN THE FIELD OF INTERNATIONAL LAW

In modern pedagogical science, the concept of 'communicative readiness' is considered as an integrative characteristic of a person, encompassing a system of knowledge, abilities, skills, motivational attitudes, and psychological readiness for effective professional communication.

The purpose of the article is to substantiate the essence and structure of the communicative readiness of future lawyers to work in the field of international law, to determine the ways of its formation in the conditions of professional training in higher education institutions.

The formation of communicative readiness of future lawyers to work in the field of international law is one of the priority areas of modernization of modern legal education. In the context of globalization and integration of Ukraine into the international legal space, the professional activity of a lawyer requires a high level of linguistic proficiency and the ability to carry out effective intercultural professional communication.

Communicative readiness is a complex integrative formation that encompasses motivational, cognitive, activity, socio cultural, and reflective components. Its formation requires a comprehensive approach, integration of language and professional training, the use of interactive teaching methods, and modern digital technologies.

To increase the effectiveness of the formation of communicative readiness, it is advisable to expand the practical component of training, implement international educational programs and academic mobility, actively use authentic materials of international law, create a

linguistic professional environment in educational institutions, involve applicants in international conferences, debates and moot court, use modern digital technologies and online resources, and improve the methodological training of teachers.

Further scientific research should focus on a competency-based approach, which orients the educational process towards the formation of practical professional skills necessary for real legal activity in the international professional environment.

Key words: *Communicative readiness, international law, lawyer, professional competence, legal education, international communication.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний етап розвитку міжнародних правових відносин характеризується інтенсивною глобалізацією, посиленням міждержавної взаємодії, активізацією міжнародного співробітництва і розширенням участі України у світових правових процесах. За таких умов професійна діяльність юриста дедалі частіше виходить за межі національної правової системи і потребує ефективної комунікації, яка стала універсальним засобом міжнародного професійного спілкування.

Підготовка майбутніх юристів до роботи у сфері міжнародного права передбачає не лише опанування фахових знань, а й формування здатності здійснювати професійну лінгвістичну комунікацію у міжкультурному середовищі. Лінгвістична підготовка забезпечує можливість працювати з міжнародними договорами, рішеннями міжнародних судових інституцій, брати участь у міжнародних переговорах, здійснювати юридичний аналіз іноземних нормативних актів і представляти інтереси держави або клієнта на міжнародному рівні.

Актуальність теми зумовлена необхідністю удосконалення професійної підготовки майбутніх правників відповідно до сучасних вимог міжнародного ринку праці. Особливої ваги набуває проблема формування комунікативної готовності здобувачів у контексті євроінтеграційних процесів і модернізації юридичної освіти України. Науковці наголошують, що комунікативна компетентність правника є важливою складовою його професійної компетентності і визначає рівень готовності до міжнародної професійної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професійну підготовку майбутніх юристів у закладах вищої освіти досліджувало багато вітчизняних учених: Аронов Я. (професійна культура юриста), Василенко М. С. (формування готовності майбутніх юристів до консультативної діяльності), Нагорна О. О. (професійна підготовка магістрів міжнародного арбітражу в університетах Великої Британії), Насіленко Л. А. (професійна підготовка майбутніх юристів на основі компетентнісного підходу), Одинцова Г. Ю. (удосконалення практики професійно-психологічної підготовки юристів), Радченко К. А. (педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх військових юристів), Свідовська В. А. (формування професійної компетентності майбутніх юристів у процесі дистанційного навчання), Циганій С. О. (формування культури професійно-правового спілкування майбутніх юристів), Чупринський Б. О. (формування професійної культури майбутніх юристів) тощо.

Серед зарубіжних дослідників – Michael H. Long, який розробляв теорію комунікативного і task-based language навчання, що є основою розвитку навичок професійного мовлення, Jack C. Ri-

chards, який досліджував розвиток усного мовлення і комунікативної компетентності, Jeremy Harmer, який проаналізував методи розвитку speaking skills і публічного мовлення у процесі вивчення англійської мови, Stephen D. Krashen, який розробив теорію мовленнєвого розвитку і комунікативного навчання, Dell Hymes – автор концепції комунікативної компетентності, яка стала теоретичною основою розвитку публічного іншомовного мовлення.

Метою статті є обґрунтування сутності і структури комунікативної готовності майбутніх юристів до роботи у сфері міжнародного права, визначення шляхів її формування в умовах професійної підготовки у закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній педагогічній науці поняття «комунікативна готовність» розглядається як інтегративна характеристика особистості, що охоплює систему знань, умінь, навичок, мотиваційних установок і психологічної готовності до ефективного професійного спілкування. Стосовно майбутніх юристів комунікативна готовність означає здатність здійснювати професійну юридичну діяльність в умовах міжнародної правової взаємодії.

Структура комунікативної готовності майбутнього юриста включає такі компоненти: мотиваційний – професійна лінгвістична мотивація, усвідомлення її значущості для майбутньої кар'єри, когнітивний – система знань з міжнародного права, юридичної термінології, мовних норм та особливостей правового дискурсу, комунікативно-діяльнісний – практичні уміння здійснювати усну і письмову юридичну комунікацію, соціокультурний – знання особливостей міжкультурної комунікації і правових традицій зарубіжних країн, рефлексивний – здатність до самооцінки власного рівня лінгвістичної професійної підготовки і самоудосконалення [3].

Професійна діяльність юриста-міжнародника характеризується високим рівнем мовної відповідальності, необхідністю точного тлумачення правових норм та ефективною взаємодією з представниками різних правових систем. Лінгвістика у сфері міжнародного права виконує функцію професійного інструменту, що забезпечує доступ до міжнародних правових джерел і професійної комунікації.

З'ясовано, що основними видами лінгвістичної діяльності юриста у сфері міжнародного права є: ведення міжнародних переговорів, укладання міжнародних договорів, підготовка юридичних висновків іноземними мовами, участь у міжнародних судових процесах, робота з міжнародною документацією, професійне листування, публічні виступи і презентації. Особливістю юридичної мови є складна термінологічна система, використання латинізмів, специфічних синтаксичних конструкцій і формалізованого стилю. Це

потребує спеціальної методики підготовки майбутніх правників.

Однією з ключових педагогічних умов є інтеграція лінгвістичної підготовки і фахових юридичних дисциплін. Такий підхід дозволяє формувати мовні компетентності безпосередньо у професійному контексті. Ефективними формами інтегрованого навчання є вивчення міжнародного права іноземною мовою, аналіз міжнародних судових рішень, робота з автентичними юридичними документами, підготовка юридичних проєктів, міждисциплінарні практичні заняття. Інтегративний підхід сприяє формуванню професійного мислення і розвитку навичок практичного застосування іноземної мови у правничій діяльності [1].

До найбільш ефективних методів належать: метод кейсів, моделювання судових процесів, дебати і дискусії, проєктне навчання.

Кейс-метод (Case Study method) – це метод навчання, що ґрунтується на аналізі конкретних професійних ситуацій, максимально наближених до реальної юридичної практики. Його використання сприяє інтеграції мовної підготовки з фаховою діяльністю здобувачів [2, с. 45].

Сутність кейс-методу полягає у тому, що здобувачі отримують опис певної правової ситуації, аналізують її, визначають проблему, пропонують можливі шляхи вирішення та аргументують власну позицію. Робота над кейсом може здійснюватися індивідуально або в групах, що стимулює активне професійне спілкування.

Застосування кейс-методу сприяє розвитку основних компонентів комунікативної готовності майбутніх юристів: мовної компетентності (засвоєння юридичної термінології, граматичних структур), мовленнєвої компетентності (розвиток навичок говоріння, читання, письма та аудіювання), професійної компетентності (уміння аналізувати юридичні ситуації, вести переговори, брати участь у дискусіях), соціокультурної компетентності (розуміння особливостей міжнародного правового спілкування).

Особливу ефективність кейс-метод має завдяки своїй практичній спрямованості. Моделювання судових засідань, переговорів, консультацій із клієнтами або розгляду міжнародних правових спорів створює умови для активного лінгвістичного розвитку у професійному контексті. Це підвищує мотивацію здобувачів і формує впевненість у власних комунікативних можливостях.

Участь у *змодельованих судових засіданнях* (Moot Court) формує навички професійної юридичної комунікації, публічних виступів і правової аргументації. Moot Court – це навчальна технологія, що передбачає імітацію судового засідання, під час якого здобувачі виконують ролі суддів, адвокатів, прокурорів, позивачів або відповідачів і розглядають змодельовану юридичну справу. Основною метою цього методу є поєднання професійної юридичної підготовки з розвитком комунікативної компетентності [4, с. 78].

У процесі участі у Moot Court здобувачі набувають важливих практичних навичок ведення юридичної дискусії, публічного виступу і пере-

конливої аргументації, підготовки юридичних документів, реагування на запитання суддів та опонентів, роботи у команді та дотримання професійної етики. Особливу цінність метод має завдяки високому рівню інтерактивності і практичної спрямованості. Участь у змодельованих судових засіданнях створює ситуацію реального професійного спілкування.

Дебати і дискусії є інтерактивними методами навчання, що передбачають активний обмін думками, аргументоване висловлення позиції і колективне обговорення проблемних питань. Їх застосування у підготовці майбутніх юристів сприяє розвитку навичок професійного спілкування, критичного мислення та юридичної аргументації.

Сутність методу полягає в організації обговорення актуальних правових проблем або спірних ситуацій, під час яких здобувачі повинні обґрунтовувати власну позицію, аналізувати аргументи опонентів і дотримуватися правил професійної комунікації. Тематика дебатів може охоплювати питання міжнародного права, прав людини, кримінального права, етики юриста, штучного інтелекту у правосудді тощо.

Під час участі у дебатах здобувачі вчать логічно і переконливо висловлювати думки, будувати аргументацію і контраргументацію, аналізувати правові проблеми, швидко реагувати на репліки опонентів, дотримуватися мовленнєвого етикету і правил професійного спілкування.

Проєктне навчання – це метод організації освітнього процесу, який передбачає самостійну або групову діяльність здобувачів, спрямовану на розв'язання певної проблеми і створення практичного результату у формі проєкту. Цей метод забезпечує інтеграцію мовної підготовки з майбутньою юридичною діяльністю [5, с. 138].

Сутність проєктного навчання полягає у виконанні здобувачами професійно орієнтованих лінгвістичних завдань, що потребують пошуку інформації, аналізу правових джерел, обговорення проблеми, підготовки презентацій, юридичних документів або дослідницьких матеріалів. Проєкти можуть бути індивідуальними чи груповими, короткостроковими або довготривалими.

У процесі роботи над проєктами здобувачі набувають таких умінь: здійснювати пошук і критичний аналіз правових джерел, вести професійну комунікацію у групі, аргументовано презентувати результати дослідження, грамотно готувати юридичні документи, розв'язувати професійні проблеми у процесі співпраці. Проєктне навчання стимулює активну комунікацію у реальних або наближених до реальних професійних ситуаціях, формує відповідальність, творчість і навички командної роботи.

Сучасна юридична освіта активно використовує *цифрові технології*, які розширюють можливості лінгвістичної професійної підготовки. До найбільш ефективних цифрових засобів належать онлайн-платформи для вивчення юридичної мови, міжнародні освітні платформи, відеоконференції з викладачами, цифрові бази міжнародного права, електронні юридичні бібліотеки, симуляційні онлайн-програми.

Використання цифрових технологій сприяє розвитку автономного навчання, формуванню навичок професійного пошуку інформації і підвищенню мотивації здобувачів. У сучасних умовах цифрова компетентність стає невід'ємною складовою професійної підготовки майбутнього юриста.

Попри актуальність лінгвістичної підготовки майбутніх юристів, у закладах вищої освіти існує низка проблем: недостатня кількість практичних занять, обмежена кількість професійно орієнтованих матеріалів, недостатня інтеграція мовної підготовки з юридичними дисциплінами, дефіцит викладачів, які поєднують мовну та юридичну компетентність, недостатнє використання міжнародних освітніх програм.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Формування комунікативної готовності майбутніх юристів є одним із пріоритетних напрямів модернізації сучасної правничої освіти. В умовах глобалізації та інтеграції України до міжнародного правового простору професійна діяльність юриста потребує високого рівня лінгвістичної підготовки і здатності здійснювати ефективну міжкультурну професійну комунікацію, що сприятиме підвищенню їхньої конкурентоспроможності, професійної мобільності і здатності представляти інтереси України на міжнародному рівні.

Комунікативна готовність є складним інтегративним утворенням, що охоплює мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, соціокультурний і рефлексивний компоненти. Її формування потребує комплексного підходу, інтеграції мовної і фахової підготовки, використання інтерактивних методів навчання і сучасних цифрових технологій.

Для підвищення ефективності формування комунікативної готовності доцільно розширювати практичну складову навчання, упроваджувати міжнародні освітні програми та академічну мобільність, активно використовувати автентичні матеріали міжнародного права, створювати належне лінгвістичне професійне середовище у закладах освіти, залучати здобувачів до міжнародних конференцій і дебатів, використовувати сучасні цифрові технології та онлайн-ресурси, удосконалювати методичну підготовку викладачів.

Подальші наукові розвідки варто зосередити на компетентнісному підході, який орієнтує освітній процес на формування практичних професійних умінь, необхідних для реальної юридичної діяльності у міжнародному середовищі.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Білавич Г. Професійна підготовка майбутніх юристів до роботи з мігрантами: теоретичні засади та нормативно-правове регулювання в українському й міжнародному законодавстві. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 12. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/33720>
2. Іншомовна підготовка працівників правоохоронних органів і сектору безпеки: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. / Нац. акад. прокур. України. Київ, 2019. 292 с.

3. Насіленко Л. Педагогічні умови формування комунікативної компетентності майбутніх юристів. *Research Gate*. URL: https://www.researchgate.net/publication/352270945_Pedagogicni_umovi_formuvanna_komunikativnoi_kompetentnosti_majbutnih_uristiv_u_procesi_vivcenna_specialnih_disciplin

4. Трансформація освіти в контексті процесів глобалізації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. / Міжнар. гуманіт. дослід. центр. Київ, 2021. 88 с.

5. Аркушина Ю.В. Формування соціолінгвістичної компетентності у майбутніх фахівців права в закладах вищої освіти: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Київ. нац. авіац. ун-т. Київ, 2024. 235 с.

REFERENCES

1. Bilavych, H. (2025). Profesiina pidhotovka maibutnikh yurystiv do roboty z mihrantamy: teoretichni zasady ta normatyvno-pravove rehulivannia v ukrainському y mizhnarodnomu zakonodavstvi [Professional training of future lawyers to work with migrants: theoretical foundations and regulatory framework in Ukrainian and international legislation]. *Suspilstvo ta natsionalni interesy – Society and national interests*. № 12. URL: <https://perspectives.pp.ua/index.php/sni/article/view/33720> [in Ukrainian]
2. Inshomovna pidhotovka pratsivnykiv pravookhronnykh orhaniv i sektoru bezpeky (2019) [Foreign language training for law enforcement and security sector employees]: materialy III mizhnar. nauk.-prakt. konf. – materials of the III International Scientific-Practical Conference / Nats. akad. prokur. Ukrainy. Kyiv. 292 s. [in Ukrainian]
3. Nasilenko, L. Pedagogicni umovy formuvannia komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh yurystiv [Pedagogical conditions for the formation of communicative competence of future lawyers]. *Research Gate*. URL: https://www.researchgate.net/publication/352270945_Pedagogicni_umovi_formuvanna_komunikativnoi_kompetentnosti_majbutnih_uristiv_u_procesi_vivcenna_specialnih_disciplin [in Ukrainian]
4. Transformatsiia osvity v konteksti protsesiv hlobalizatsii (2021). [Transformation of education in the context of globalization processes]: materialy mizhnar. nauk.-prakt. konf. – materials of the international scientific-practical conference / Mizhnar. humanit. doslid. tsentr. Kyiv. 88 s. [in Ukrainian]
5. Arkushyna, Yu.V. (2024). Formuvannia sotsiolingvistichnoi kompetentnosti u maibutnikh fakhivtsiv prava v zakladakh vyshchoi osvity [Formation of sociolinguistic competence in future legal specialists in higher education institutions]: dys. ... kand. ped. Nauk – dissertation for the degree of Candidate of Pedagogical Sciences: 13.00.04 / Kyiv. nats. aviats. un-t. Kyiv. 235 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПІЛЮГІНА Тамара – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри правничої лінгвістики Державного податкового університету.

Наукові інтереси: комунікативна готовність майбутніх юристів до роботи у сфері міжнародного права.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PILIUHINA Tamara – Ph. D. in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Legal Linguistics of State Tax University.

Scientific interests: communicative readiness of future lawyers to work in the field of International law.

*Стаття надійшла до редакції 02.01.2026 р.
Стаття прийнята до друку 13.01.2026 р.*